

„Úgy éreztem, hogy a rock egy forradalmi művészet”

(Földes László Hobóval Regős János beszélget)

REGŐS JÁNOS (R): Milyen színházi élmények értek gyermekkorodban?

HOBO (H): A dolog nehezen indult. A középiskola harmadik-negyedik osztályát Veszprémben töltöttem, a vegyipari technikumban és kollégiumban laktam. Akkor indult ott a színház. Egyszer-kétszer elmentem, de semmiféle hatással nem volt rám. 1963-ban visszajöttem Pestre, és elkezdtem komolyabban színházba járni. De ezt a komolyabbant tegyük idézőjelbe. Több előadást láttam még a '65-ben fölrobbantott Nemzeti Színházban is. Egyetemista lettem az ELTE-n, és természetesen az Egyetemi Színpadra is jártam.

R: Te az Egyetemi Színpad fénykorában voltál ott hallgató.

H: Szédületes dolgok mentek. Kapcsolatban nem álltam velük, csak közönség voltam. Láttam ott Mensárost, Rusztnak többféle rendezését. Ismertem az Orfeót, később a HURKA Színpadot.

R: Miért nem akartál közelebb kerülni hozzájuk? Valami távol tartott tőlük?

H: Nem, nem. '68-ban szerepeltem Bódyval meg Dobayval az *Agitátorok*¹ című filmben, meg Szomjas György egy-két Balázs Béla stúdiós filmjében – így kerültem a kísérletező, lázadni próbáló filmesek körébe. Szándékosan nem használok azt a kifejezést, hogy „játszottam”, mert mindig saját magam voltam. A színház érdekelt, de a színesztet, az, hogy színész legyek, nem. Holott Máriássy Félix filmrendező, aki látott bennem valamit, azt mondta, hogy ha az *Anyám tyúkját* vagy akár milyen verset megtanulok, és elmondom, fölvetet színésznek. De még a felvételi-re sem mentem el. Nem éreztem, hogy ilyen képességeim lennének, de akkor még a zenével is így voltam. Magamat kerestem, hogy majd mit fogok csinálni. '68-ban kirúgtak a Bölcsészkarról, akkor kezdődött a filmezés, megismertem egy csomó szí-

¹ *Agitátorok*, magyar film, 1969, r: Magyar Dezső.

nészt, Cserhalmi Gyurit, Blaskó Pétert. Velük szerepeltem együtt az *Agitátorok*-ban. Szőnyi G. Sándor valamelyik televíziós filmjében is játszottam.

R: Úgy érzem, ott voltál minden olyan színházi és nem színházi eseményen, ami akkoriban fontos volt.

H: Halászné előadásaira is jártam, a dátumot nem tudom megmondani, de hívtott a Kassák klubba, hogy kipróbáljon. Nem mentem.

R: Halásznál olyan emberek játszottak, akik saját maguk jogán voltak jelen az előadásaikban. Biztos benned is észrevett valami hasonlót. Azt, hogy egy érdekes egyéniség vagy.

H: Nem láttam magamban semmi ilyesmit. Tele voltam bizonytalansággal.

R: Végül is előadó lettél. Folyamatosan közönség előtt voltál. Ez nem volt színházi helyzet a számodra?

H: Sosem érdekelt, hogy másnak a szerepébe bújjak. Egyetlen szerepet játszottam volna el szívesen, a Švejket. De ezzel az alkattal – ugye – nem lehettem Švejk. Aztán voltam bohóc is, csináltam a későbbiekben sok mindent.

R: Nagyon sok teátrális mozzanat jelent meg a dolgaidban, és nem csak az élő előadói működésedre gondolok most, hanem a lemezeidre, például a *Vadászatra* (1984), amit hallgatva egy valóságos színpadi tér népesült be számomra, cselekménnyel, szereplőkkel, helyzetekkel.

H: Persze, írtam is, „rendeztem” is néha. De én most magáról a színészetéről beszélek. Amikor jobban megismertem ezeket a nagy dolgokat, a Rolling Stonest, a Doorst, Bob Dylant, Jimi Hendrixet, úgy gondoltam, hogy a rock forradalmi művészet, és ugyanolyan jogai, esetleg még kötelességei is vannak a világ ábrázolására, mint az összes többi művészetnek. Hogy nem a rockzenét kéne bevinni a színházba, hanem a színházat kéne kihozni a rockzenébe. Például a *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról*², ezt a hazugságot a rockfesztiválok fasizmusáról, baromi-

A Hobo Blues Bandet népszerűsítő poszter

ra utáltam. Hogy a „szegény négert”, aki ugyan le akarta lőni Mick Jaggert, és össze-vissza lövöldözött a színpad előtt, aztán a Pokol angyalai leszúrnák. De az összes rockopera is olyan, mint az operett vagy a musical, álművészet. – Amikor '78-ban megalkítottam a Hobo Blues Bandet Rolling Stones-, Doors-dalokat és fekete bluesokat játszottunk a magunk örömeire, de magyarul. Eszembe sem jutott, hogy profi zenész legyek. Egy-

² Déry–Adamis–Presser: *Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról*, 1973, Vígszínház, r: Marton László

részt, mert nem tanultam zenét, nem tudtam rendesen énekelni, másrészt gimnáziumban tanítottam, és ekkora már sorban jelentek meg novelláim, készültem az első könyvemre. Első saját dalom az *Othello blues* volt, egy féltékenységi ballada, tele szexuális humorral. Amatőr és kívülálló banda voltunk. De a közönség azonnal befogadott minket, és fél év alatt, rádió, tévé és lemez nélkül népszerűségben elvertük a Fonográfot, meg a többi hivatalosan futtatott bandát. Erre azok, akik a hatvanas években fényesre nyalták a hátsómat, hogy le merтем lépni a kommunista felső tízezerből, azonnal gyűlölni kezdtek, és azt állították – persze csak a hátam mögött, meg utólag – hogy az apámnak köszönhetek mindent. Akit akkor már tizenöt éve nem is láttam. Ilyen ország volt ez, és ma sem jobb. – Ha énekesként nem is, de szerzőként volt tapasztalatom és sikerem is. A kitagadott, majd kiüldözött Kex-től a Sirius-on át az akkor még jelentősebb P. Mobilig sokaknak írtam szövegeket. És ugyanúgy, ahogy Halászné, az Orfeo vagy a többiek csinálták, saját öröömre, a hivatalos zenei világon kívül hoztam össze a bandát, és mindmáig ott is maradtam.

R: Amiről te most beszéltél, vagyis hogy a „színházat ki kell vinni” az emberek közé, az benne volt akkor a levegőben. Ha csak a Bread and Puppetre, az Odin utcai parádéira, a Living Theatre-re, meg a Wooster Group akcióra gondolok, az environment mozgalomra vagy a dél-amerikai gerilla színházakra – mind ott voltak a kor nagy rock fesztiváljain is, ha élőben nem is, de a szellemük mindenképpen. A közönségük pedig ugyanazokból a fiatalokból verbuválódott. Te sem egy kőszínházban gondolkodtál.

H: Már az első koncertjeimen díszletelemek, vetítések voltak, és persze versek. Sokszor jártam a 25. Színházban Cseh Tomi estjein, a Szkénében, az Orfeo előadásain, még a Stúdió K-ra és Kaposvárra is eljutottam.

R: Az első élményem Hobóról mint színészlől a nyolcvanas évekből való. Hasfelmetsző Jacket játszottad a Csizsár rendezte *Luluban*³. Nyomát sehol nem találok az életrajzaidban. Nagyon be voltál tojva. Vagy nyolcszor ment a Szkénében vendégjátékként. Emlékszem, még hozzám is odajöttél bátorításért, annyira tele voltál bizonytalansággal. Ez lehetett az első olyan alakításod, ahol nem magadat, valaki mást kellett játszani, ahol egy előadás egészében kellett megtalálnod a magad helyét.

H: Nem is nagyon ment. De ennek volt egy előzménye. Az első igazi színházi szereplésem 1981-ben a miskolci Nemzeti Színházban volt az ... és te, szépségem, igen-igen, te... *Cukorváros* című darabban, amit

Hasfelmetsző Jackként Wedekind: *Lulujában*, Miskolci Nemzeti Színház, 1983, r: Csizsár Imre

³ Frank Wedekind: *LULU*, Miskolci Nemzeti Színház, 1984, r: Csizsár Imre

Igó Évával a *Cukorvárosban*, 1981
(forrás: miskolcigaleria.eduzine.hu)

máltak, hogy csináljam meg. Meg is buktam. Hála istennek, mert tanultam belőle.

Mindez közvetlen az után történt, hogy nyáron Bódy Gábor és Szikora János elhívtak Győrbe, a *Hamlet* előadásukba⁵. Lakást is kaptam, Xantus Jánossal laktam volna együtt. Összejött ott egy csomó súlyos figura. A Színészkirályt játszotam volna, de a megyei pártbizottság kapott egy nyolcoldalal feljelentő levelet a győri sportszarnok akkori igazgatónőjétől, akit egy korábbi koncert után kérdőre vontam, amiért megverette a közönséget. Elmentem Győrbe, János (Szikora – R. J.) megmutatta a színházat, a díszletet, a jelmezeket, elfoglaltam a lakást. De hogy Rajk Laci, Bódy, Szikora meg én együtt legyünk – ezt már nem tudta volna elviselni a megyei pártbizottság. Ebből a társaságból – nem a művészi, hanem a botrányértékét illetően – akkor én voltam a leghírhedtebb, és már vagy tíz megyé-

Jelenetkép a *Kopaszkutya* című filmből

Bányai Gábor⁴ újságíró rendezett. Ő később a tévéhez került. A darab nem lett kész, és ki kellett állni úgy, hogy még a szöveg sem volt összerakva. Ki-szolgáltattak engem. Segítség-et senkitől sem kaptam, nem figyelmeztettek a bukás veszélyére, nekem meg még semmilyen színházi tapasztalatom nem volt. Csiszár Imre igazgató azt mondta, hogy be kell mutatni a darabot. Tudtam, hogy nem tudom eljátszani, de rádu-

ből ki voltam tiltva, a *Kopaszkutya*⁶ lemezt is akkoriban tiltották be, irgalmatlanul nagy balhé volt az is. Na, így kerültem Miskolcra.

R: Onnan nem voltál még kitiltva?

H: Nem. De rosszul mondom. Igazából nem én személy szerint voltam kitiltva, hanem a Hobo Blues Band. Grósz Károly volt a megyei párttitkár, Csiszár elintézte nála ezt

⁴ ... és te, szépségem, igen-igen, te... *Cukorváros*" Miskolci Nemzeti Színház, 1981. í/r.: Bányai Gábor

⁵ Shakespeare: *Hamlet*, Győri Kisfaludy Színház, 1981, r: Bódy Gábor és Szikora János

⁶ *Kopaszkutya*, magyar film, 1981, r: Szomjas György

az én ...és te, szépségem-beli szereplésemet. Rossz, egyszerűen értékelhetetlen volt, amit abban csináltam, legalább is az első három előadásban.

R: És nem is játszottátok tovább?

H: De.

R: Igen, ez a gond egy kőszínházban. Akkor is játszani kell, ha bukta az előadás, mert műsorterv van, a bérletek el vannak adva, pénzt fektettek bele...

H: A dolog végül is úgy alakult, hogy rájöttem, mi a baj. Segítséget nem kaptam, bemutattuk a darabot. Kész. Nem voltak további, javító jellegű próbák. Nagy cikk jelent meg a miskolci újságban, hogy a Hobo nem tudja eljátszani a szerepét – és igazuk volt. Ha tökéletes lett volna a munkám, akkor sem tudtam volna megcsinálni, mert nem vagyok erre alkalmas, csak ezt akkor még nem tudtam magamról, és hiú lévén, bedőltem a kihívásnak. De a harmadik előadásra összeszedtem magam, és mire az úgynevezett budapesti ellenzéki értelmiség megérkezett, akik ugye azt hitték, hogy ez a cikk valamiféle politikai provokáció volt a kinyírásomra, nos, addigra már fölálltam, és amennyire tudtam, összehoztam a műsort. Így hát beigazolvla láthatták azt a feltevésüket, hogy engem ki akartak csinálni Miskolcon.

R: És hogyan csináltad ezt a „fölállást”.

H: Egyszerűen nem engedtem ki a kezemből a dolgot. Még sűgő sem volt, ugyanis egy kör alakú nézőtér közepén játszottunk. Bevágtam az egész szöveget, úgy, hogy sistergett tőle a fejem. Lehet, hogy a dramaturgiai hibák megmaradtak, de az egész előadást amolyan atomtámadássá alakítottam át, szabályosan legázoltam a közönséget. Erre lehetőség is adódott a szerepben. Egy nagy pofájú rádiós műsorvezetőt kellett játszanom, aki hülyét csinál a hallgatóiból. Így sem lett kész, de harmincnyolcat lejátszottunk belőle, ami egy vidéki kamaraszínházban jó szám. Pocsék volt, mégis valamiért bejött. Ám ez végképp elvette a kedvemet az ilyen típusú „gyár-színháztól”. – '80

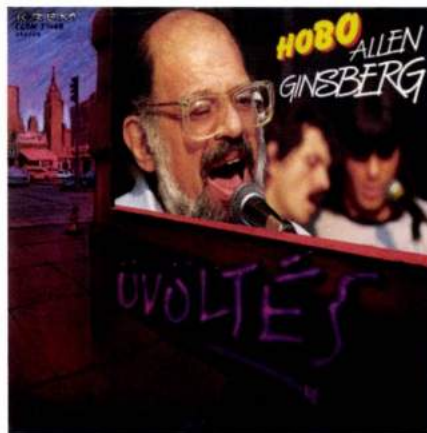
novemberében itt járt Magyarországon Allen Ginsberg, akinek mi játszottuk több versét. Eörsi Pista a barátja és elsőszámú fordítója volt, ő hozta el a Mestert egy bulinkra, majd közösen is koncerteztünk. Pistával agyon összebarátkoztunk, majd Ascher Tamással közösen kitalálták, hogy írjon nekem egy előadóstet. Ez lett a *Növekszik a csapat*⁷.

R: Ezt a Szkénében mutattátok be.

H: '82-ben.

R: Ez volt az első önálló ested.

H: Igen, és ez is elég gyenge lett. Eörsi akkoriban tiltólistán volt. Márta Pista írta a zenét, és a Hobo Blues Band néhány tagja is játszott velem. Ascher Tamás rendezte. Körbevittük az országban. Pár éve eljuttattak hozzám feljelentéseket, amiket Eörsi-ről, meg rólam írtak. Ennek ellenére a dolog negyvennyolcszor lement.

⁷ Eörsi István: *Növekszik a csapat*, 1982, Szkéné Színház, r: Ascher Tamás

R: Sajnos, a Szkénében viszonylag kevészer.

H: Sose felejttem el, mert életem egyik meghatározó élménye volt: a Szkénében játszottuk a búcsúelőadást. Pécsi Juli, Ascher asszisztense bejött az öltözőbe az előadás után, és Tamás jelenlétében egy kis füzetből huszonnégy oldalon keresztül olvasta fel, hogy mit csináltam rosszul. Ilyenek voltak, mint: „Ne túrjak a hajamba, mert az kacér!” Később a fülembé jutott, hogy rettenetes stílusban beszéltem, összemostam a szavakat. De a „lebarnítás” végén azt mondta Ascher, hogy most már el lehetne kezdeni csinálni valamit. Ez biztató jel volt nekem, bár utána három-négy évig nem próbálkoztam ilyesmivel.

R: De a *Lulu* is erre az időszakra esett, ha jól emlékszem. Az milyen próbaidőszak volt számodra?

H: Abban két szerepem volt, az egyik teljesen testhezálló. Mint cirkuszigazgató a közönséget hajkurásztam egyik helyiségből a másikba. Nagyon jól ment, mert szabadon tehettem a dolgomat. Csiszárnak tetszett, és rám bízta Hasfelmetsző Jacket is. Ez egy gyilkolászós, verekedős figura. Nem szerettem csinálni.

R: De mint próbafolyamat, jó emlék.

H: Megerősített abban, hogy nagyon jól tettem, hogy elkerültem ezt az egész színészetet, mert nincsenek ilyen képességeim. Mégis fontos próbafolyamat volt a *Lulué*. Ott ültem, és bennem végig az motoszkált, amit Ascher mondott az utolsó előadás után. Az a vereségérzés pedig máig nem múlt el belőlem, ami az ... és te, szépségem, igen-igen -ben ért. A próbák elején szinte sértve éreztem magam, hogy Csiszár nem foglalkozik velem. Attól féltem, hogy megint nem leszek kész. Ő egy félmondattal szembesített azzal, hogy annyira kevés a próbaidő, hogy ami jó, azzal nem foglalkozik, inkább csak azzal, ami nem megy. Szerinte jó volt, amit csináltam.

R: A szerepjátszó színházban hagyni kell magad, hogy át tudj lényegülni valaki másáé. Ehhez sokszor hiányzott neked a segítség, illetve alkatilag is idegen tőled ez

a fajta munka. Ha magad választotta anyagon dolgozol, az sokkal inkább alkatodhoz illő, mint amikor sok emberre kell tekintettel lenned.

H: Fontos itt elmondani, hogy már a harmadik éve játszom Szűcs Nellivel, a Marina Vladyról és Viszockijról szóló *Ballada a két sebzett hatyúról*⁸ című, általam írt előadásban, és bizony nagyon kell igyekeznem

Szűcs Nellivel a *Balladában* (fotó: Máthé András)

⁸ Földes László (Hobo): *Ballada a két sebzett hatyúról*, zenés játék Viszockij és Marina Vlady szerelméről, Debreceni Csokonai Színház, bemutató: 2012. december, r: Vidnyánszky Attila

és koncentrálnom, hogy ebben a kifejezetten Nellinek írt darabban ne rontsam le az ő gyönyörű teljesítményét, amit ő felmutat. Szerencsére én leginkább csak Viszockij-dalokat énekelek magyarul.

R: Viszont végül is Ascher után és mellett azért akadtak olyan rendezők, akik ki tudták hozni belőled a komédiást.

H.: A debreceni színháznak is írtam egy darabot *Csattanuga csucusu* címmel, ami 1956. október 23-ának az előestéjén játszódik⁹. Nagyszerű színészek voltak benne. Költők és futballisták szerepeltek a történetben: Puskás Öcsi, Kónya Lajos, Illyés Gyula és mások. Nem akartam fölmenni a színpadra, de Vidnyánszky meggyőzött arról, hogy ha azt a zenéről szóló kulcs-monológot én mondom, egészen más lesz a súlya és hatása, mint ha egy színész mondaná. Azzal érvelt: lehet, hogy a színész a szöveget jobban mondja nálam, de nem azt képviseli, amit én. Tulajdonképpen ez az a keskeny mezsgye vagy vékony jég, amelyen én táncolok Vidnyánszky rendezéseiben már tizenöt éve. A *Vadászatot*¹⁰ is vele csináltuk meg, ismerte ezt a lemezeimet és volt egy víziója róla.

R: Tehát az ő színházi munkamódszerébe be tudtál illeszkedni.

H: De Ascher és Vidnyánszky között még jött a Lombardozzi.¹¹

R: És jött Molnár Gyula „Olasz”, az Olaszországban dolgozó rendező, aki a Muzsikás Együttessel és Sebestyén Mártával bukkant föl a Szkénében, hogy aztán egészen különleges tárgyszínházi előadásokat és egy fesztivált is összehozzon *Fintorontó* címmel.¹² Ide színházi barátait hívta meg szerte Európából, zenebohócokat, a legkiválóbb csepürágókat.

H: Olasszal dolgozni nagyszerű iskola volt. Különböző témákra improvizáltatott engem, a darabot azokból alakítottuk ki, amit ott kijött belőlem. Mondta, hogy menjek át a falon. Felrajzoltunk a próbaterem falára különböző dolgokat, én meg eljátszottam, hogy a Lombardozzi nevű hősszerelmes bohóc átmegy a falon.

R: Amit te akkor csináltál, az mennyire volt szerep?

H: Egyáltalán nem. Az az alak teljesen én voltam. Nagyon bírtam azt a sok gyalázatos, ripacs poént, ami a bohócvilágból került bele általam. Hatottak rám a hatvanas

A Lombardozziban

⁹ Földes (Hobo) László, Debreceni Csokonai Színház, 2007, r: Vidnyánszky Attila

¹⁰ *Vadászat, dramaturgus koncert a Hobo Blues Band közreműködésével*, r: Vidnyánszky Attila, Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház, 2002, Új Színház, 2004

¹¹ Földes (Hobo) László: *Lombardozzi, a kalapács*, Szkéné Színház, 1986, r: Molnár Gyula „Olasz”

¹² *Fintorontó Fesztivál*, Szkéné Színház, 1987. április, művészeti vezető: Molnár Gyula „Olasz”

A HURKA Színpad egyik hirdetőménye

évek olasz filmjeinek színészei: Vittorio Gasmann, Ugo Tognazzi, Toto, Alberto Sordi, Ninetto Davoli, Franco Citti...

R: Molnár Gyula „Olasz” képzeletébresztő finomsággal tudott kihozni az emberekből olyan emlékeket, élményeket, amikről talán maguk sem gondolták volna, hogy egyáltalán szóra érdemesek. Így készült a Muzsikás Együttessel a *Mér' pont Göncöl?*¹³ című előadás, vagy Éry Péterrel és Ménes Ágival *A teremtés!*¹⁴

H: Nem éreztem, hogy én most valakit alakítok. Afféle mesélő, „storyteller” voltam, aki ott összehordott mindenféle történeteket. Még ide tartozik, hogy nekem korábban elég közeli kapcsolatom volt a HURKA Színpaddal.¹⁵ Hívtak a Száll a kukukk fészkére című előadásukba, hogy játsszam el az indián főnököt. De nem vállaltam.

R: Annak ellenére, hogy akkor még ódzkodtam mindenfajta szerepléstől, Takács Ferinek viszont engem sikerült rávennie arra, hogy játsszam el a Szkénében Ghelderode *Escurial*jában a lázálmokkal gyötrődő, féltékeny király szerepét¹⁶. Jól megkínzott a dolog. Utána évekig távol tartottam magam minden ilyesmitől.

H: Aztán amikor megcsináltuk az első lemezünket, a *Közép-európai Hobo Bluest* (1980), elértem, hogy a Budai Ifjúsági Parkban és egy jó pár helyen az országban a HURKA Színpad részt vegyen a koncerteken. Beépítettünk egy díszletet, amelyben ők mozogtak hátul. Apró jelenetek voltak, tükrök erdeje a *Ki vagyok én?*-ben, külvárosi konyha az *Édes otthonban*. A Rolling Stones *Jumpin' Jack Flash*t meg úgy énekeltem, hogy három, gólyalábas vörös ördög rángatott gumiköteleken. Illetve, valójában én rángattam a köteleket, csak úgy nézett ki, mintha ők tennék ezt velem.

Ezek a színházi tapasztalatok, a bukások és kisebb sikerek azt igazolták, hogy jobb, ha a rocknál és a bluesnál maradok. Mielőtt zenélni kezdtem volna, a Kortársban, a Mozgó Világban és az Ésben publikáltam novellákat is. Ezek után azt várták, hogy valami íróféle leszek. Interpunkció nélküli, lebegős, zeneszerű szövegeket ír-

¹³ *Mér' pont Göncöl?* Szkéné Színház, 1985, r: Molnár Gyula „Olasz”

¹⁴ *A teremtés!* Szkéné Színház, 1984, r: Molnár Gyula „Olasz”

¹⁵ Takács Ferenc vezette amatőr társulat a nyolcvanas években.

¹⁶ Ghelderode: *Escurial – Vakok*, Szkéné Színház, 1983, r: Takács Ferenc

tam. Négy ilyen novellám jött ki. Egyik a Kex-ről¹⁷ szólt. Ezeknek olyan híre ment, mintha köteteim jelentek volna meg. Mivel Spiróval, Bódyval, Dobai Péterrel és Bereményi Gézával egy évfolyamra jártam, így voltak a közelemben olyanok, akikkel meg tudtam beszélni az írással kapcsolatos dolgokat. Ám már az első koncertemen, 1978-ban akkora sikere volt az amatőr zenekarnak, hogy ez a káprázatos és egyáltalán nem várt fogadtatás teljesen kihúzott az „irodalom-birodalomból”. Kitért belőlem a szunnyadó vadállat. – Ez a dolog jól is ment egy darabig. A nyolcvanas éveket ki tudtuk húzni aránylag elég jól, bár olyan emberekkel játszottam együtt, akiket nem érdekelt se a színház, se a költészet. De a show kitalálását rám hagyták. Kezdődött úgy is koncert, hogy bementem összegörnyedve az Ifjúsági Park színpadára mint III. Richard, és azt mondtam: „Úgy döntöttem, hogy gazember leszek.” Aztán eljártottuk a Gazember című számot. Erre, persze, ment az Erdős Péter¹⁸ féle jelentés, hogy Hobo arra bízhatja a közönséget, hogy legyenek gazemberek. Hát Istenem, nem ismerte Shakespeare-t. De az elvtársak között nem volt ezzel egyedül. – A *Lombardozzi* után nem sokkal láttam a Radnóti Színpadon Jordán Tamás *Ami szívedbe rejtész...* című József Attila-estjét.¹⁹ Négyszer egymás után végigültem, és csak a negyedik után mentem föl gratulálni neki, de sírva fakadtam az öltözőben. Akkor már volt egy-két József Attila versre készült számom, A hetedik, meg a Nagyon fáj, ezeket lemezre is vettük. Megkérdeztem, segítene-e abban, hogy csináljak egy József Attila estet. Azt felelte, ha el akarok mondani valamit József Attilával, igen. Elmondtam, hogy ez a sor: „De énekem / pénzt hoz fájdalmas énekem / s hozzám szegődik a gyalázat.” (József Attila: Nagyon fáj) – hiába írta le József Attila, ez én vagyok. A Merlinben kezdtem vele próbálni '90-ben. Valahogy belekeveredett Márta Pista is, akit ismertem már a Nővekszik a csapatból, ő írta a zenéket. Jordánnal rábeszéltek Zsámbéki Gábort, hogy a Katona József Színházban legyen az est. Ascher és Ács János is besegítettek a rendezésbe. Háromszáznál többször ment. Jordán nagyot lökött rajtam e nehéz út elején.

I love you Budapest, Radnóti Színház, 1994,
r: Valló Péter, dizlet: Rajk László

¹⁷ Legendás magyar progresszív rockzenekar, frontembere Baksa-Sós János (1968–1971).

¹⁸ Erdős Péter: a rock- és könnyűzene mindenható ura és felügyelője az előző rendszerben.

¹⁹ József Attila: *Ami szívedbe rejtész...*, Radnóti Színpad, bemutató: 1987. április, r: Gáspár János Az elhangzó szövegeket fülhallgatón keresztül hallgatták a nézők.

R: Végül is rátaláltál arra a helyre a színházban, ami a tiéd: a rockzene mellett vagy azzal együtt élve lettél öntörvényű színházi előadónak is, mégpedig úgy, hogy mások szövegein keresztül is mindig magadat alakíthatod. Vidnyánszky Attilával mióta vagy kapcsolatban? Hiszen ma este is itt lépsz fel, az ő színházában *Halj meg, és nagy leszel!* című új előadásoddal.

H: Kétezer óta ismerjük egymást. Kezdődött Márta Pista Új Színházában, onnan mentem Attilával Debrecenbe, ahol hét évig voltam, és onnan jöttem vele aztán ide, a Nemzetibe.

R: Hol érzed jobban magad mostanában: a színházban, vagy a koncertpódiumon? Mintha már kevésbé hajtanál az aréna méretű koncertekre.

H: Nem, most is vannak ilyenek. Egyébként mindenhol jó lenni. Versek lehet mondani börtönökben, kocsmákban, templomokban, meg stadionokban is. Jordán szigorú volt velem a „*Légy ostoba!*”²⁰ című József Attila-estem próbáin. A premier napján nagyon félttem. Beszéltem erről vele, és azt mondta „Te elvégezted a munkát, és majd a versek elmondják magukat általad.” Ezt mondta a Katona József Színházban, a premier előtt egy órával. Majd pont énvelem fogják elmondani magukat a versek! – gondoltam. Beszélni sem tanultam soha, és énekelni sem. Olajoshordók, üvegtáblák és vasúti sínek adták a díszletet, Antal Csaba tervezte. A *bűn* című verssel kezdődött az előadás. Ültem az egyik hordón, beadták a zenét. Végem volt, Besszarábiában voltam, mi lesz itt most, és akkor hallom, hogy valaki mondja: „Zord bűnös vagyok, azt hiszem, / de jól érzem magam.” Én voltam, aki mondta, és a lámpaláz egyből kiment, csak befelé figyeltem, s ez megsegített. A színésznek ott a kellék, megfogja, és eszébe jut róla a szöveg. De én ennyi év után még mindig ott tartok – és ebben igaza van a Vidnyánszky-nak –, hogy bármi, ami elvisz a zenétől és a szövegtől, zavar. Szerintem szakmailag rendezhetetlen vagyok, és igaza van, én a testemből mondom a dolgokat.

R: Igen, létezik ebben a szakmában ez a fajta skizofrénia, hogy a színésznek el kell viselnie, kezelni kell tudni a színpadon azt a helyzetet, hogy akit játszik, az ő is, meg nem is ő. Ezzel együtt kell élnie. Talán erre értette ő a te „szakmai” anti-talentumságodat.

H: A kilencvenes évek közepe táján megkerestek Moszkvából – Viszockij egyik színész-barátja volt, meg egy dramaturg – azzal, hogy énekeljek Viszockij-dalokat. Nem tudom, honnan vették az ötletet, hogy pont én... Ascherhez fordultam, ő bízott, majd megcsináltam az első lemezt, aztán Vidnyánszky megrendezte az estet. Marina Vladyhoz is eljuttattam a felvételt. A Tagankában és a Viszockij Múzeumban is játszottam Moszkvában. – Az előadók estek legfontosabb hozadéka, hogy alázatot tanul az ember. Ez mindennél fontosabb! Ezt át tudtam vinni a koncertekre is. Úgy adok elő bluest, vagy rock and rollt, hogy ugyanúgy mögöttem vagyok, mint egy József Attila- vagy Pilinszky-vers esetében. Szerencsém

²⁰ *Légy ostoba!* – József Attila est, Katona József Színház, 1991, zene: Márta István r.: Jordán Tamás

volt, hogy ezt át tudtam vinni, mert nagyon nehéz kikerülni a rutint az olyan számoknál, amiket harminc éve játszol.

R: Ezeket szeretné újra és újra hallani a közönség.

H: Ezt nem szoktam figyelembe venni. Még mindig szerelemből játszom, és inkább azt, amit én választok. Vigyázni kell a dalokra. Vannak dalok, amelyek elkezdi a saját életüket élni, és mégsem kopnak meg. Vannak olyan dalok, amiket ritkán játszom, mert rájuk nagyon vigyázok. Ha értelmet adsz a daloknak, ha mindegyikben van bűn, humor vagy fájdalom, idetartozás vagy szerelem, ha van bennük valami, amibe kapaszkodni tudsz, örömet lelheted bennük, estéről estére alakíthatod őket, nem kell belemerevedni egy bevált sikeres modorba vagy pózba.

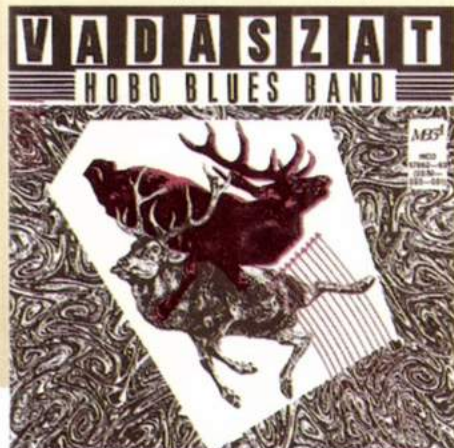
R: És a színházi előadásaidat hogy tartod életben, hogyan viselsz gondot rájuk?

H: Készülni kell. Az előadójestjeim szövegét mindennap hangosan elmondom kétszer végig. De a mai színházi koncertre is volt egy egész estés próba. Ennek alapja a *Csavargók könyve* című 1988-as lemez. Otthon meghallgattam, nem nagyon tetszett, de a próbán azt éreztem, most élőben jobb, mint régen.

"I Felt Rock Was Revolutionary Art"

(János Regős Talks to László Földes Hobo)

In the series introducing representatives of "the great generation" of the '60s, blues singer, songwriter, performer, founding member and singer of Hobo Blues Band László Földes Hobo (b.1945) is interviewed this time. As an answer to János Regős's question why he did not go for an acting career in the traditional sense, he says he never felt any inclination to "act as someone else", even though he was encouraged to do so by noted stage and film directors. Only when he became interested in rock music did he find himself, feeling that this new genre "had rights equal to those of all the other arts to represent the world". Next, mention is made of his stage and concert performances as well as appearances in films which were listed, as opposition underground artists' products that were causing a sensation, in the "banned" category of art by the official cultural policy even as late as in the '80s. László Földes speaks frankly about the more or less successful efforts of prominent directors to invite him to appear in their plays but he hardly ever felt involved in these productions

and eventually had to admit that he was far more attracted to rock and roll, blues and literature than theatre. Therefore, besides his concerts, he has had solo performances predominantly drawing on the poems of the greatest Hungarian poets since the end of the '80s. However, the present interview is timed to coincide with a stage production of an autobiographical kind: *Halj meg, és nagy leszel* (*Die, and You Will Be Famous*) has premiered at the National Theatre this autumn.